

LØSNINGER, EKSAMEN I MATEMATIKK 3

8. AUGUST 2016

Oppgave 1

- (a) $\nabla f(x, y, z) = (2xy + z^2)\vec{i} + (x^2 + 2yz)\vec{j} + (y^2 + 2xz)\vec{k}$, så
 $\nabla f(P) = (2 \cdot 3 \cdot 2 + 1^2)\vec{i} + (3^2 + 2 \cdot 2 \cdot 1)\vec{j} + (2^2 + 2 \cdot 3 \cdot 1)\vec{k} = 13\vec{i} + 13\vec{j} + 10\vec{k}$,
 så en likning for tangentplanet til S i P er:
 $\underline{13(x - 3) + 13(y - 2) + 10(z - 1) = 0}$, dvs.: $\underline{13x + 13y + 10z = 75}$.

- (b) Enhetsvektoren som peker i retningen for sterkest mulig økning av f -verdier i P
 er: $\frac{\nabla f(P)}{|\nabla f(P)|} = \frac{13\vec{i} + 13\vec{j} + 10\vec{k}}{\sqrt{13^2 + 13^2 + 10^2}} = \frac{1}{\sqrt{438}}(13\vec{i} + 13\vec{j} + 10\vec{k})$.

Oppgave 2

- (a) $\iint_R f(x, y) dA = \int_0^1 \int_{1-\sqrt{1-y^2}}^{1+\sqrt{1-y^2}} \sqrt{x^2 + y^2} dx dy$
- (b) $\iint_R f(x, y) dA = \int_0^2 \int_0^{\sqrt{2x-x^2}} \sqrt{x^2 + y^2} dy dx$
- (c) $\iint_R f(x, y) dA = \int_0^{\pi/2} \int_0^{2\cos\theta} r^2 dr d\theta$
- (d) $\iint_R f(x, y) dA = \int_0^{\pi/2} \int_0^{2\cos\theta} r^2 dr d\theta = \int_0^{\pi/2} \frac{8}{3} \cos^3 \theta d\theta = \frac{8}{3} \int_0^{\pi/2} (1 - \sin^2 \theta) \cos \theta d\theta =$
 $= \frac{8}{3} \int_0^1 (1 - u^2) du = \frac{8}{3} (1 - \frac{1}{3}) = \underline{\underline{\frac{16}{9}}}$

Oppgave 3

$$\begin{aligned} \iiint_T x^2 dV &= \int_0^2 \int_0^{x/2} \int_0^y x^2 dz dy dx + \int_0^2 \int_{x/2}^x \int_0^{x-y} x^2 dz dy dx = \\ &= \int_0^2 \int_0^{x/2} x^2 y dy dx + \int_0^2 \int_{x/2}^x x^2 (x - y) dy dx = \\ &= \int_0^2 x^2 \cdot \frac{1}{2} \left(\frac{x}{2}\right)^2 dx + \int_0^2 [x^3 y - \frac{1}{2} x^2 y^2]_{y=x/2}^{y=x} dx = \\ &= \frac{1}{8} \int_0^2 x^4 dx + \frac{1}{8} \int_0^2 x^4 dx = \frac{1}{4} \cdot \frac{2^5}{5} = \underline{\underline{\frac{8}{5}}} \end{aligned}$$

Oppgave 4

- (a) $L_C = \int_0^1 |\vec{r}'(t)| dt = \int_0^1 |-6\pi \sin(2\pi t)\vec{i} + 6\pi \cos(2\pi t)\vec{j} + 4\vec{k}| dt =$
 $= \int_0^1 \sqrt{36\pi^2(\sin^2(2\pi t) + \cos^2(2\pi t)) + 16} dt = \int_0^1 \sqrt{36\pi^2 + 16} dt = \underline{\underline{2\sqrt{9\pi^2 + 4}}}$

$$\begin{aligned}
\text{(b)} \quad \int_C (2y\vec{i} + 3z\vec{j}) \cdot d\vec{r} &= \int_0^1 (6 \sin(2\pi t) \vec{i} + 12t \vec{j}) \cdot \vec{r}'(t) dt = \\
&= \int_0^1 (6 \sin(2\pi t) \vec{i} + 12t \vec{j}) \cdot (-6\pi \sin(2\pi t) \vec{i} + 6\pi \cos(2\pi t) \vec{j} + 4\vec{k}) dt = \\
&= \int_0^1 (-36 \sin^2(2\pi t) + 72\pi t \cos(2\pi t) + 0) dt = \\
&= -36 \int_0^1 \sin^2(2\pi t) dt + 72\pi \int_0^1 t \cos(2\pi t) dt = \\
&= -36 \left[\frac{1}{2} \left(t - \frac{1}{4\pi} \sin(4\pi t) \right) \right]_0^1 + 72\pi \left[t \cdot \frac{1}{2\pi} \sin(2\pi t) - \int \frac{1}{2\pi} \sin(2\pi t) dt \right]_0^1 = \\
&= -18 + 72\pi \left[t \cdot \frac{1}{2\pi} \sin(2\pi t) + \frac{1}{(2\pi)^2} \cos(2\pi t) \right]_0^1 = \\
&= -18 + 72\pi \left(\left(0 + \frac{1}{(2\pi)^2} \right) - \left(0 + \frac{1}{(2\pi)^2} \right) \right) = \underline{\underline{-18}}
\end{aligned}$$

Oppgave 5

$$\text{(a)} \quad \nabla \cdot \vec{F} = \frac{\partial z^2}{\partial x} + \frac{\partial(-x^2)}{\partial y} + \frac{\partial y^2}{\partial z} = \underline{\underline{0}}$$

$$\nabla \times \vec{F} = \left(\frac{\partial y^2}{\partial y} - \frac{\partial(-x^2)}{\partial z} \right) \vec{i} - \left(\frac{\partial y^2}{\partial x} - \frac{\partial(z^2)}{\partial z} \right) \vec{j} + \left(\frac{\partial(-x^2)}{\partial x} - \frac{\partial z^2}{\partial y} \right) \vec{k} = \underline{\underline{2y\vec{i} + 2z\vec{j} - 2x\vec{k}}}$$

$\vec{F}$ er ikke konservativt i $\mathbf{R}^3$ da $\nabla \times \vec{F}$ ikke er konstant lik $\vec{0}$.

(b) Vi beregner $\iint_S \vec{F} \cdot \vec{n} dS$ ved hjelp av Divergensteoremet:

Flaten S er en del av overflaten til den 4.dels-kula T som har sentrum i origo, radius $\sqrt{5}$, og ligger i den z -positive og x -positive delen av $\mathbf{R}^3$. Resten av overflaten til T er et halvsirkelområde D_1 i xy -planet (med utadrettet enhetsnormalvektor $-\vec{k}$) og et halvsirkelområde D_2 i yz -planet (med utadrettet enhetsnormalvektor $-\vec{i}$). Divergensteoremet sier da at

$$\iiint_T \nabla \cdot \vec{F} dV = 0 = \iint_S \vec{F} \cdot \vec{n} dS + \iint_{D_1} \vec{F} \cdot (-\vec{k}) dS + \iint_{D_2} \vec{F} \cdot (-\vec{i}) dS$$

$$\text{slik at} \quad \iint_S \vec{F} \cdot \vec{n} dS = \iint_{D_1} \vec{F} \cdot \vec{k} dS + \iint_{D_2} \vec{F} \cdot \vec{i} dS = \iint_{D_1} y^2 dS + \iint_{D_2} z^2 dS =$$

(bruker polarkoordinater i både xy -planet og yz -planet)

$$\begin{aligned}
&= \int_{-\pi/2}^{\pi/2} \int_0^{\sqrt{5}} (r \sin \theta)^2 \cdot r dr d\theta + \int_{-\pi/2}^{\pi/2} \int_0^{\sqrt{5}} (r \sin \theta)^2 \cdot r dr d\theta = \\
&= 2 \int_0^{\sqrt{5}} r^3 dr \cdot \int_{-\pi/2}^{\pi/2} \sin^2 \theta d\theta = 2 \cdot \frac{1}{4} (\sqrt{5})^4 \cdot \left[\frac{1}{2} \theta - \frac{1}{4} \sin 2\theta \right]_{-\pi/2}^{\pi/2} = \underline{\underline{25\pi}}
\end{aligned}$$

(c) Vi beregner $\iint_S \nabla \times \vec{F} \cdot \vec{n} dS$ ved hjelp av Stokes' teorem:

Randkurven C til flaten S består av en halvsirkelbue C_1 i den x -positive delen av xy -planet (som her skal være orientert fra $(0, -\sqrt{5}, 0)$ til $(0, \sqrt{5}, 0)$) og en halvsirkelbue C_2 i den z -positive delen av yz -planet (som her skal være orientert fra $(0, \sqrt{5}, 0)$ til $(0, -\sqrt{5}, 0)$). Stokes' teorem sier da at

$$\iint_S \nabla \times \vec{F} \cdot \vec{n} dS = \oint_C \vec{F} \cdot d\vec{r} = \int_{C_1} \vec{F} \cdot d\vec{r} + \int_{C_2} \vec{F} \cdot d\vec{r} =$$

(bruker parametriseringene $C_1 : \vec{r}_1(t) = \sqrt{5} \cos t \vec{i} + \sqrt{5} \sin t \vec{j}$ og

$C_2 : \vec{r}_2(t) = -\sqrt{5} \sin t \vec{j} + \sqrt{5} \cos t \vec{k}$, begge med $t : -\pi/2 \rightarrow \pi/2$)

$$= \int_{-\pi/2}^{\pi/2} \vec{F}(\vec{r}_1(t)) \cdot \vec{r}_1'(t) dt + \int_{-\pi/2}^{\pi/2} \vec{F}(\vec{r}_2(t)) \cdot \vec{r}_2'(t) dt =$$

$$= \int_{-\pi/2}^{\pi/2} (-5 \cos^2 t \vec{j} + 5 \sin^2 t \vec{k}) \cdot \sqrt{5}(-\sin t \vec{i} + \cos t \vec{j}) dt +$$

$$\int_{-\pi/2}^{\pi/2} (5 \cos^2 t \vec{i} + 5 \sin^2 t \vec{k}) \cdot \sqrt{5}(-\cos t \vec{j} - \sin t \vec{k}) dt =$$

$$= 5\sqrt{5} \int_{-\pi/2}^{\pi/2} (-\cos^3 t - \sin^3 t) dt = -5\sqrt{5} \int_{-\pi/2}^{\pi/2} (\cos^3 t + \sin^3 t) dt =$$

$$= -\frac{5\sqrt{5}}{3} [(2 + \cos^2 t) \sin t - (2 + \sin^2 t) \cos t]_{-\pi/2}^{\pi/2} =$$

$$= -\frac{5\sqrt{5}}{3} ((2 - 0) - (-2 - 0)) = \underline{\underline{-\frac{20\sqrt{5}}{3}}}$$